

технічні характеристики, придатність для вилову та вплив цього електролову на рибу.

Важливим елементом діяльності слідчого є оцінка висновку експерта. До того ж у разі призначення судової експертизи під час досудового розслідування оцінка висновку експерта може здійснюватися двічі – спочатку слідчим, який визнає її джерелом доказів, а встановлені за допомогою експертизи фактичні дані доказами, а потім – судом, який також оцінює висновок експерта, визначає його місце та роль у встановленні значущих для розгляду справи фактів [3, с. 429].

Отже, підсумовуючи, треба зазначити, що використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заняття рибним добувним промислом відіграє важливу роль, особливо у такій формі, як проведення судових експертиз, оскільки їх результат є процесуальним джерелом доказів та основою для винесення обвинувального вироку в суді.

1. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В. Криміналістика : підручник. Вид. 2-е, перероб. і допов. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 26.02.2024).

3. Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с.

4. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : затв. наказом МВС України від 07 лип. 2017 р. № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 26.02.2024).

5. Про судову експертизу : Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 26.02.2024).

УДК 343.102

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/662-663

Аліна ДИШЛЬОВА

ад'юнкт кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБШУКУ ЗА ФАКТОМ НЕЗАКОННОГО НАБУТТЯ ПРАВА НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ДЕРЖАВНОЇ АБО КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Обшук є однією з найбільш складних в організаційному й тактичному планах слідчих (розшукових) дій. Стаття 234 КПК України метою проведення обшуку визначає пошук та фіксацію відомостей про обставини вчинення певного кримінального правопорушення, знярядь та майна, що було здобуте в результаті його вчинення, встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб [1].

Водночас реалізація зазначеної у статті КПК України мети потребує більш детального розгляду організації проведення цієї процесуальної дії.

Тож за фактами незаконного набуття права на земельну ділянку державної або комунальної власності обшук набуває першочергового значення. За розглядуваними кримінальними правопорушеннями проведення обшуку, досить часто, передує визначеному у КПК України переліку слідчих (розшукових) дій, з яких за критерієм невідкладності як першочергові можуть виділятися такі, як: огляд: місцевості, приміщення, речей та документів (ст. 237 КПК України); допит та одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб (ст. 224 КПК України) тощо [1].

Першочерговість обшуку зумовлена необхідністю дотримання фактору раптовості, що відіграє важливого значення. При цьому, якщо в криміналістичній літературі виділяється раптовість як умова проведення обшуку, то ми визначаємо, що ця умова має більшого значення й не обмежується лише результативністю проведення слідчої (розшукової) дії. Тобто його варто визначати як фактор, що зумовлює успіх розслідування розглядуваних кримінальних правопорушень в цілому. Від правильної реалізації фактору раптовості як

вагомої складової підготовки до обшуку визначається судовою перспективою кримінального провадження за фактами незаконного набуття права на земельну ділянку державної або комунальної власності. Відповідно заходам мінімізації витоку інформації, стороннього доступу до матеріалів, що стали підставою початку кримінального провадження й проведення обшуку повинна приділятися належна увага.

Відповідно лише після проведення обшуку, коли буде отримана необхідна й достатня кількість інформації про факт незаконного набуття права на земельну ділянку державної або комунальної власності, з'ясовано механізм реалізації злочинного задуму, отримано підтверджуючі його дані, необхідно проводити інші процесуальні дії, такі як огляд, допит, слідчі експерименти, пред'явлення для впізнання тощо.

Тобто про факт початку кримінального провадження відповідні особи можуть дізнатись вже під час проведення обшуків. При цьому організаційна діяльність полягає у доброму плануванні із визначенням кола фігурантів, ролі кожного з них в реалізації злочинного задуму. Досить часто дані правопорушення стають можливими у результаті формування злочинної організації, з чітким розподілом ролей учасників.

При цьому збір інформації не обов'язково повинен бути максимальним, що пов'язано з тактичним ризиком викриття перед зацікавленими особами. Водночас відомостей повинно бути достатньо для ухвалення обґрунтованих рішень загалом та проведення обшуку зокрема [2, с. 197].

Отже, перед уповноваженою особою стоїть дилема вибору: з одного боку, зібрати максимальну кількість відомостей про роль кожного учасника й дані, що їх характеризують, а з іншого – унеможливити сторонній витік інформації, поінформованість про факт початку кримінального провадження. Реалізація зазначеного зазвичай здійснюється оперативним шляхом.

Тож встановлення максимальної кількості даних про всіх та кожного окремого учасника визначатиме можливість ухвалення правильних та необхідних організаційно-тактичних рішень щодо місць, моменту проведення обшуку. Формування кількості груп для проведення обшуку визначатиме необхідність одночасного проведення обшуків за всіма місцями, де може бути виявлено важлива криміналістично значуща інформація за відповідними фактами.

Лише на підставі зазначеного може бути реалізований обшук, сутність якого, як наголошує М. В. Салтевський, полягає у виявленні, дослідженні і вилученні матеріальних джерел інформації, а також живих осіб, трупів і тварин, що перебувають у розшуку [3, с. 349].

Все зазначене дозволяє наголосити, що обшук є першочерговою слідчою (розшуковою) дією, яка за фактами незаконного набуття права на земельну ділянку державної або комунальної власності набуває особливого значення. При цьому результативність його проведення зумовлена належною підготовкою до нього, в якій належно повинна приділятися увага раптовості з мінімізацією можливості витоку інформації й поінформованості не зацікавлених в розслідуванні осіб.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 14.05.2023).

2. Плетенець В. М. Особливості підготовки до обшуку в умовах протидії розслідуванню. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3.

3. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2008. 588 с.